

ISSN 2181 - 7286

5/2026

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАР

ISSN 2181-7286
5/2026

Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар

Тошкент – 2026

МУНДАРИЖА

ФАЛСАФА

Sharipov M.L. Axborotlashuv va raqamli globalizatsiya jarayonlarining ijtimoiy-falsafiy talqini.....	6
Beknazarov J.A. Studies on the cultural history of the era of Mirzo Ulugbek.....	13
Avg'onova G.T. Yoshlarda axloqiy madaniyatni rivojlantirishda oila va mahalla tizimining funksional imkoniyatlari.....	18
Boboyeva M.Sh. Global ekologik muammolar va uni O'zbekiston sharoitida bartaraf qilishning ustuvor yo'nalishlari.....	22
Yekubova M.I. Yangi O'zbekiston ta'lim tizimida kommunikativ reallik transformatsiyasi.....	29
Akramov G'.N. Jamiyat barqarorligi va legitimlikning ijtimoiy-falsafiy asoslari.....	34
Raxmatova M.E. Ekologik ong va ekologik madaniyat: zamonaviy jamiyatning falsafiy transformatsiyasi.....	39
Temirov A.Z. Milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi jarayonida shaxs va jamiyatning o'zlikni anglash muammolari.....	44

ТАРИХ

Азимов Ҳ.И. Ўзбекистонликларнинг фронт ортидаги буюк матонати.....	50
Yaxshiyev A.J. XX asr 20-yillarida sobiq sovet hokimiyatining O'zbekistonda savodsizlikni tugatish siyosati: maqsad va natijalar.....	55
Azimov A.A. Abu Abdulloh Rudakiy qarashlarida adolat masalalari.....	62
Mansurov U.U. Namangan tibbiyot ta'lim tizimining 1914-1970 yillarda shakllanishi va rivojlanishi.....	70
Temirova M.M. Ommaviy tadbirlarni o'tkazishda ichki ishlar organlarining jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta'minlash faoliyati tushunchasi mohiyati va asosiy xususiyatlari.....	75
Nafiddinova X.R. Turli xalqlar kiyinish madaniyatida bosh kiyimlarning tipologik va ramziy xususiyatlari.....	79
Ibadullayeva O.Sh. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Xiva xonligida Amudaryo guzarlari boshqaruvi.....	83

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ

Milnorov X.X. "Tarbiya" fani o'qituvchilariga xos maxsus kompetensiyalar va ularning nazariy tavsifi.....	88
Soipova O.I. Axborotlashgan jamiyatda tarix fanlarini o'qitish usullari.....	96

Журнал Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан рўйхатга олинган, 2007 йил 22 январь, № 0205 сонли гувоҳнома

ISSN 2181-7286. Иқтисод бўлими ОАК рўйхатига 2019 йил 1 январдан, Педагогика бўлими 2019 йил 29 июндан, Тарих, Фалсафа, Психология бўлимлари 2022 йил 30 ноябрдан, киритилган.

ekologik xavfsizligini ta'minlovchi strategik omillardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2023.
2. To'xtayev A. *Ekologiya va barqaror taraqqiyot asoslari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
3. Rasulov B. *Ekologik ong va ekologik tafakkur falsafasi*. – Toshkent: Fan, 2019.
4. Ergashev A. *Ekologik madaniyat va jamiyat taraqqiyoti*. – Samarqand: Zarafshon, 2021.
5. Shavkat Mirziyoyev. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
6. To'xtayev A. “Ekologik madaniyatning falsafiy asoslari” // *Falsafa va huquq*. – 2018. – №3. – B. 45–52.
7. Rasulov B. “Ekologik ongning ijtimoiy mohiyati” // *Ijtimoiy fikr*. – 2019. – №4. – B. 60–67.
8. Ergashev A. “Barqaror taraqqiyot va ekologik qadriyatlar” // *Jamiyat va boshqaruv*. – 2020. – №2. – B. 33–40.

UDK: 316.75:316.356.4

MILLIY MUNOSABATLARNING INTEGRATSIYALASHUVI JARAYONIDA SHAXS VA JAMIYATNING O'ZLIKNI ANGLASH MUAMMOLARI

ПРОБЛЕМЫ САМОСОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ И ОБЩЕСТВА В ПРОЦЕССЕ ИНТЕГРАЦИИ МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ

CHALLENGES OF PERSONAL AND SOCIETAL SELF-AWARENESS IN THE PROCESS OF INTEGRATING NATIONAL RELATIONS

Temirov A.Z. (Samarqand davlat pedagogika instituti tadqiqotchisi)

Maqolada globallashuv sharoitida milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi, shaxs va jamiyat o'zligini anglash jarayonining ijtimoiy-falsafiy mazmuni tahlil qilinadi. Unda ma'naviy tahdidlar, axborotlashuv, iqtisodiy va madaniy integratsiya omillari milliy qadriyatlar bilan bog'liq holda yoritiladi. Muallif globallashuvni faqat tashqi ta'sirlar yig'indisi sifatida emas, balki milliy o'zlikni yangicha anglashga undovchi murakkab jarayon sifatida baholaydi. Tadqiqotda tarixiy, tamadduniy, iqtisodiy va ekologik yondashuvlar qiyosiy ko'rib chiqilib, ularning shaxs ma'naviyati hamda jamiyat barqarorligiga ta'siri ochib beriladi. Tahlil natijasida milliy o'zlikni saqlash, fuqarolik mas'uliyatini kuchaytirish va ma'naviy immunitetni rivojlantirish integratsiyalashuv jarayonida muhim omil ekani asoslanadi.

Kalit so'zlar: globallashuv, milliymunosabatlar, integratsiya, o'zliknianglash, ma'naviytahdid, jamiyat, shaxs, qadriyatlar, axborotlashuv.

В статье анализируется социально-философское содержание интеграции национальных отношений и проблемы самоидентификации личности и общества в условиях глобализации. Особое внимание уделяется духовным угрозам, информатизации, экономическим и культурным факторам интеграции, а также их связи с национальными ценностями. Глобализация рассматривается не только как

совокупность внешних воздействий, но и как сложный процесс, побуждающий к новому осмыслению национальной идентичности. На основе сравнительного анализа исторического, цивилизационного, экономического и экологического подходов раскрывается влияние глобальных процессов на духовность личности и устойчивость общества. Сделан вывод о необходимости сохранения национальной идентичности, усиления гражданской ответственности и развития духовного иммунитета.

Ключевые слова: глобализация, национальные отношения, интеграция, самоидентификация, духовная угроза, общество, личность, ценности, информатизация.

The article examines the socio-philosophical content of the integration of national relations and the problems of self-identification of the individual and society in the context of globalization. It focuses on spiritual threats, informatization, economic and cultural integration factors, and their connection with national values. Globalization is interpreted not merely as a set of external influences, but as a complex process that encourages a renewed understanding of national identity. Historical, civilizational, economic and ecological approaches are comparatively analyzed to reveal the impact of global processes on personal spirituality and social stability. The study concludes that preserving national identity, strengthening civic responsibility and developing spiritual immunity are key factors in integration processes.

Key words: globalization, national relations, integration, self-identification, spiritual threat, society, individual, values, informatization.

XXI asrda milliy munosabatlarning rivojlanishi avvalgi tarixiy davrlarga nisbatan yanada murakkab tus oldi. Buning asosiy sababi shundaki, bugungi globallashuv jarayoni iqtisodiyot, siyosat, axborot, ta'lim, madaniyat va kundalik turmush tarzini yagona kommunikativ maydonga tortmoqda. Natijada millatlar, xalqlar va davlatlar o'rtasidagi aloqalar tezlashmoqda, bir hududda yuz bergan voqea boshqa hududdagi ijtimoiy kayfiyat, siyosiy qarash yoki madaniy tanlovga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu jarayonda shaxs va jamiyatning o'zligini anglash masalasi alohida dolzarblik kasb etadi.

O'zlikni anglash - bu inson yoki jamiyatning o'z tarixiy xotirasi, qadriyatlari, tili, urf-odatlar, ma'naviy mezonlari va istiqbol maqsadlarini idrok etish jarayonidir. Milliy munosabatlar integratsiyalashuvi sharoitida bu jarayon ikki tomonlama kechadi: bir tomondan, turli xalqlar o'rtasidagi hamkorlik, tajriba almashish va madaniy boyish kuchayadi; ikkinchi tomondan, begona axborot bosimi, iste'molchilik kayfiyati, ma'naviy befarqlik va milliy qadriyatlarga nisbatan loqaydlik xavfi yuzaga keladi.

Globallashuvning ijobiy jihatlari qatoriga ilm-fan yutuqlarining tez tarqalishi, xalqaro hamkorlik imkoniyatlarining kengayishi, kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi va madaniyatlararo muloqotning faollashuvi kiradi. Ammo ushbu jarayonning salbiy tomonlari ham mavjud: ma'naviy tahdidlar, kiberxavflar, axborot manipulyatsiyasi, g'oyaviy bosim, tarixiy xotirani zaiflashtirish va qadriyatlar tizimini sun'iy o'zgartirishga urinishlar shular jumlasidandir [1,191]. Shu bois globallashuvni beryoqlama baholash ilmiy jihatdan to'g'ri emas; u murakkab, ziddiyatli va ko'p qatlamli ijtimoiy hodisa sifatida o'rganilishi lozim.

Globallashuv masalasiturlilmiymaktablarda turlicha talqin qilingan. Ayrim tadqiqotchilar uni kapitalistik munosabatlar, xalqaro savdo va jahon bozorining shakllanishi bilan bog'laydi; boshqalari esa uni madaniyatlararo aloqalar, axborot almashinuvi hamda siyosiy institutlar integratsiyasi bilan izohlaydi. Masalan, I. Vallerstayn globallashuv ildizlarini "jahon kapitalistik iqtisodiyoti"ning shakllanishi bilan bog'lasa, R. Robertson bu

jarayonni uzoq tarixiy bosqichlar orqali rivojlangan tamadduniy hodisa sifatida ko‘radi. V.M. Ryumin esa globallashuvni buyuk geografik kashfiyotlar, sanoat inqilobi va zamonaviy axborot texnologiyalari bilan bog‘liq uch bosqichda izohlaydi.

Mahalliy tadqiqotlarda globallashuv ko‘pincha ma‘naviy tahdidlar, milliy qadriyatlar va ijtimoiy barqarorlik bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. S.M. Yo‘ldosheva sog‘lom turmush tarzi va axloqiy qadriyatlarni tahdidlarga qarshi kurash omili sifatida talqin qiladi [1,191].

I.N. Islomov esa ma‘naviyatga qaratilgan tahdidlarni kelajak taraqqiyoti uchun xavfli omil sifatida baholaydi [2,57]. Mazkur qarashlar milliy o‘zlikni anglash masalasini faqat madaniy merosni saqlash emas, balki ijtimoiy immunitetni mustahkamlash jarayoni sifatida ko‘rishga imkon beradi. B.Umarov globallashuvning ichki ziddiyatlarini ochib berar ekan, bu jarayon bir vaqtning o‘zida ham integratsiya, ham farqlanishni kuchaytirishini ta‘kidlaydi [3,29]. Demak, globallashuv milliy xususiyatlarni mutlaqo yo‘q qiluvchi jarayon emas; aksincha, o‘zligini anglagan jamiyatlar uchun xalqaro maydonda o‘z madaniy qiyofasini namoyon etish imkoniyatini ham yaratadi. Biroq bunday imkoniyatdan foydalanish uchun shaxsda tanqidiy tafakkur, jamiyatda esa qadriyatlarga tayangan ijtimoiy hamjihatlik shakllangan bo‘lishi zarur.

Axborotlashuv jarayoni bo‘yicha G. Pocheptsov kommunikatsiyani jamiyat va millat taraqqiyotida strategik ahamiyatga ega omil sifatida baholaydi [5,76]. Bu fikr bugungi raqamli davrda yanada dolzarbdir. Chunki axborot endilikda faqat ma‘lumot uzatish vositasi emas, balki dunyoqarash, xulq-atvor, ijtimoiy kayfiyat va siyosiy munosabatlarni shakllantiruvchi kuchga aylangan. Shunday ekan, milliy munosabatlar integratsiyalashuvi jarayonida axborot madaniyati va ma‘naviy immunitet o‘zlikni anglashning muhim shartidir.

Maqolada mavzu ijtimoiy-falsafiy yondashuv asosida tahlil qilindi. Tadqiqotning metodologik asosini tarixiylik, tizimlilik, qiyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash va konseptual tahlil usullari tashkil etdi. Tarixiylik usuli globallashuvning kelib chiqishi va bosqichlarini ko‘rsatishga, tizimli yondashuv esa uning iqtisodiy, siyosiy, ma‘naviy, axborot va ekologik jihatlarini yagona ijtimoiy jarayon sifatida baholashga xizmat qildi.

Qiyosiy tahlil orqali globallashuvning turli talqinlari o‘zaro solishtirildi. Mantiqiy umumlashtirish usuli esa milliy munosabatlar integratsiyalashuvi sharoitida shaxs va jamiyat o‘zligini anglashga ta‘sir etuvchi asosiy omillarni ajratib ko‘rsatish imkonini berdi. Tadqiqotda nazariy manbalar, mavjud ilmiy qarashlar va maqola muallifining tahliliy xulosalari uyg‘unlashtirildi.

Milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi, avvalo, xalqlar va jamiyatlar o‘rtasidagi ijtimoiy aloqalarning kengayishi bilan xarakterlanadi. Bunda iqtisodiy hamkorlik, migratsiya, ta‘lim almashinuvi, madaniyatlararo muloqot va raqamli axborot maydoni muhim rol o‘ynaydi. Ammo integratsiya jarayoni har doim ham muammosiz kechmaydi. U milliy qadriyatlar, oila institutlari, axloqiy me‘yorlar va tarixiy xotiraga turli shakllarda ta‘sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, ma‘naviy tahdidlar shaxs ruhiyati va jamiyat ongiga yashirin tarzda kirib borishi bilan xavflidir [2,57].

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, globallashuv sharoitida o‘zlikni anglashning mazmuni kengayadi. Avvallari u asosan til, tarix, urf-odat va milliy meros bilan bog‘langan bo‘lsa, bugungi kunda unga axborot tanlash madaniyati, g‘oyaviy barqarorlik, fuqarolik mas‘uliyati, ekologik ong va raqamli xavfsizlik kabi yangi komponentlar qo‘shilmoqda. Demak, zamonaviy o‘zlikni anglash statik holat emas, balki doimiy ravishda yangilanib boruvchi ijtimoiy-ma‘naviy jarayondir.

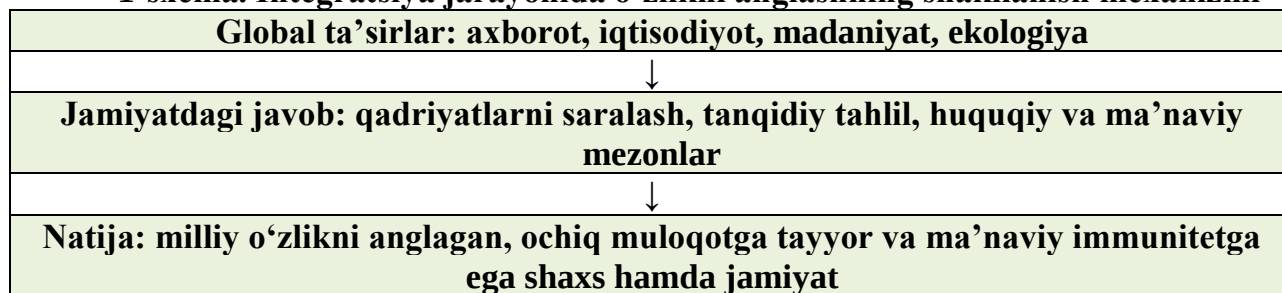
1-jadval. Globallashuv sharoitida o'zlikni anglashga ta'sir etuvchi asosiy omillar

Omil	Ijobiy imkoniyat	Salbiy xavf	Zarur ijtimoiy javob
Axborotlashuv	Bilim va tajriba almashinuvi tezlashadi	Manipulyatsiya, yolg'on axborot va kiberxavf kuchayadi	Axborot madaniyati va media savodxonlikni rivojlantirish
Iqtisodiy integratsiya	Bozor, mehnat va innovatsiya imkoniyatlari kengayadi	Iste'molchilik kayfiyati va iqtisodiy qaramlik ortishi mumkin	Milliy manfaat va raqobatbardoshlikni uyg'unlashtirish
Madaniy muloqot	Millatlararo hamjihatlik va tolerantlik rivojlanadi	Milliy qadriyatlarga befarqlik paydo bo'lishi mumkin	Madaniy merosni zamonaviy shaklda targ'ib qilish
Ma'naviy tahdidlar	Tanqidiy fikrlash zarurati kuchayadi	Oila, axloq va ijtimoiy barqarorlikka zarar yetadi	Ma'naviy immunitet va tarbiyaviy muhitni mustahkamlash
Ekologik muammolar	Umuminsoniy mas'uliyat hissi kuchayadi	Global xavotir va ijtimoiy beqarorlik yuzaga keladi	Ekologik madaniyat va barqaror rivojlanish qadriyatlarini shakllantirish

Jadvaldan ko'rinadiki, globallashuvning har bir omili ikki tomonlama ta'sirga ega. Masalan, axborotlashuv bilim olish va kommunikatsiya imkoniyatlarini kengaytiradi, biroq nazoratsiz axborot oqimi jamiyat ongida chalkashlik va beqarorlikni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun o'zlikni anglash jarayonida axborot manbalarini tanqidiy baholash, milliy manfaat nuqtai nazaridan tahlil qilish va shaxsiy mas'uliyatni kuchaytirish muhim hisoblanadi.

Iqtisodiy integratsiya ham xuddi shunday ziddiyatli jarayondir. Bir tomondan, u yangi texnologiyalar, investitsiya, mehnat migratsiyasi va xalqaro tajribadan foydalanish imkonini beradi. Ikkinchi tomondan, iqtisodiy manfaatning mutlaqlashtirilishi milliy qadriyatlarni ikkinchi darajali hodisaga aylantirib qo'yishi mumkin. Bunday sharoitda jamiyat taraqqiyoti iqtisodiy o'sish bilan emas, ma'naviy mezonlar, ijtimoiy adolat va madaniy barqarorlik bilan ham baholanishi lozim. Madaniy integratsiya jarayonida eng muhim masala - milliy va umuminsoniy qadriyatlar nisbatini to'g'ri anglashdir. Milliylik o'zga madaniyatlardan uzilish degani emas; aksincha, o'z ildizini chuqur bilgan jamiyatgina boshqa madaniyatlar bilan teng va mazmunli muloqotga kirisha oladi. Shu ma'noda, milliy o'zlik xalqaro maydonda yopiqlik emas, balki ma'naviy mustahkamlik, tarixiy xotira va madaniy qadr-qimmatni anglashdir. Ekologik muammolar globallashuvning yana bir muhim yo'nalishidir. Tabiat va jamiyat o'rtasidagi muvozanatning buzilishi faqat ayrim hudud yoki davlat muammosi emas, balki butun insoniyat taqdiriga daxldor masalaga aylandi. I. Ilinskiy globallashuv sharoitida insoniyatning mavjudligi ham xavf ostida qolayotganini ilmiy hisob-kitoblarga tayangan holda ta'kidlaydi [7,48]. Bu qarash ekologik xavfsizlikni ham o'zlikni anglash tarkibiy qismi sifatida ko'rishga asos bo'ladi.

1-sxema. Integratsiya jarayonida o'zlikni anglashning shakllanish mexanizmi

Sxemada ifodalangan mexanizm shuni ko'rsatadiki, global ta'sirlar jamiyatga bevosita va bilvosita kirib keladi. Biroq ularning natijasi jamiyatning ichki tayyorgarligi, ma'naviy mezonlari va tarbiyaviy tizimiga bog'liq. Agar jamiyatda qadriyatlarni tanlash madaniyati va tarixiy xotira kuchli bo'lsa, integratsiya jarayoni milliy o'zlikni yemirmaydi, aksincha, uni yangi sharoitda boyitadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi sharoitida o'zlikni anglash uch darajada namoyon bo'ladi. Birinchi daraja - shaxsiy daraja bo'lib, unda inson o'zining milliy mansubligi, axloqiy pozitsiyasi va fuqarolik mas'uliyatini anglaydi. Ikkinchi daraja - ijtimoiy daraja bo'lib, unda jamiyat o'z tarixiy tajribasi, qadriyatlari va taraqqiyot yo'lini umumiy maqsad sifatida idrok etadi. Uchinchi daraja - umuminsoniy daraja bo'lib, unda milliy manfaat global mas'uliyat, tinchlik, ekologik barqarorlik va madaniyatlararo hamkorlik bilan uyg'unlashadi.

Globallashuv sharoitida milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi jamiyatdan yangicha tafakkur madaniyatini talab etadi. Bunda ikki chekka yondashuvdan saqlanish lozim. Birinchi chekka yondashuv - globallashuvni mutlaq xavf sifatida ko'rishdir. Bunday qarash jamiyatni yopiqlikka, tashabbussizlikka va taraqqiyotdan ortda qolishga olib kelishi mumkin. Ikkinchi chekka yondashuv esa globallashuvni mutlaq taraqqiyot deb qabul qilishdir. Bu holda milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ma'naviy mezonlar zaiflashishi ehtimoli ortadi. To'g'ri yondashuv shundan iboratki, global jarayonlardan foydalanish, ammo ularni milliy manfaat, ma'naviy mezon va ijtimoiy barqarorlik nuqtai nazaridan baholash zarur. Bu jarayonda ta'lim tizimi, oila, mahalla, ommaviy axborot vositalari va ilmiy jamoatchilik muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, yosh avlodda tarixiy xotira, media savodxonlik, tanqidiy fikrlash va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish o'zlikni anglashning amaliy mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi.

Milliy o'zlikni anglashni faqat o'tmishga murojaat qilish bilan chegaralab bo'lmaydi. U o'tmish, hozirgi kun va kelajakning uzviy bog'liqligini tushunishdir. O'z tarixini bilgan, zamonaviy bilimlarni egallagan va global jarayonlarda faol ishtirok eta oladigan shaxs jamiyat taraqqiyotining muhim tayanchiga aylanadi. Shu bois, milliy o'zlikni anglash – integratsiyaga qarshi turish emas, balki integratsiyada o'z qiyofasini yo'qotmaslik madaniyatidir.

1. Milliy munosabatlarning integratsiyalashuvi globallashuvning tabiiy natijasi bo'lib, u jamiyat hayotining iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy, madaniy va ekologik sohalariga birdek ta'sir ko'rsatadi.

2. Shaxs va jamiyatning o'zligini anglash jarayoni bugungi kunda faqat milliy merosni eslash bilan cheklanmaydi; u axborot madaniyati, tanqidiy tafakkur, fuqarolik mas'uliyati va ma'naviy immunitetni ham o'z ichiga oladi.

3. Globallashuvning ijobiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun jamiyatda milliy qadriyatlarni zamonaviy talqin qilish, ta'lim-tarbiya jarayonida tarixiy xotirani

kuchaytirish va yoshlarning g'oyaviy barqarorligini mustahkamlash zarur.

4. Ma'naviy tahdidlar va axborot bosimiga qarshi kurashda taqiqlashdan ko'ra ongli tanlov, bilim, madaniy saviya va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish samaraliroq hisoblanadi.

5. Integratsiya jarayonida milliy o'zlikni saqlashning eng muhim sharti - ochiq muloqot, mustahkam qadriyatlar, ilmiy tafakkur va umuminsoniy mas'uliyatning uyg'unligidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Йўлдошева С.М. Соғлом турмуш тарзи – таҳдидларга қарши кураш омили сифатида. Соғлом турмуш тарзини шакллантиришда ахлоқий қадриятларнинг ўрни. // Т.:2009. 191 б.
2. Исламов И.Н. Маънавиятга таҳдид – келажакка таҳдид. Глобаллашув, модернизация ватолерантлик: муаммолар, ечимлар ва истиқболлар. Конференция материаллари. - Т.:2009, 57 б
3. Умаров Б. Глобаллашув зиддиятлари. –Т.:Маънавият, 2006. –Б.29.
4. Мешайкина.Е. Процесс глобализации и управление предприятием. Белорусский журнал международного права и международных отношений журналы 4-сон. 2002.87с.
5. Поченцов.Г.Глобальные камуникация и информационныевойны.М.Рефл- бук. 76с.
6. Ильинский.И. Глобализация и молодежь. 2001. М. 48с.